

מאות חיילי סדיר ומילואים משתחררים כל שנה מצה"ל עליפי

סעיפים 21 או 24, הסעיפים הפסיכיאטרים, ונתקלים אחרי כן בקשיים בחיים

האזרחיים. לעומת החיילים המוצלים סעיפים אלה נדי להשתמש, יש חיילים

המבקשים לשחרר אותם מהשיחרור. פרופיל 21 אינו תמיד פרופיל פסיכיאטרי

פרופיל

21

ראש אכ"א נתיב
עושים מאמצים

מיספרים, אשר רופא צבאי יודע לקרוא אותם, אך לא הציבור הרחב. מי שמבין בסעיפי ההליקויה הרפואיים יודע כי לא תמיד פרופיל 21 נוגעים לבריאות הנפש של החייל-לשעבר הנושא פרופילים אלה. "היו לנו מקרים של אנשים שנפגעו בצה"ל וקיבלו את הפרופיל 21 או 24. אותו אדם בא אלינו בטענות והוא צודק", מסביר האלוף נתיב. צה"ל מעניק לנושאים בפרופילים אלה מטעמים שאינם פסיכיאטריים. תעודה מיוחדת, המסבירה במילים של הדיוטות, מדוע קיבל נושא התעודה את הפרופיל הזה, ומה ההבדל בין המיגבלה שלו לבין המיגבלה המשוייכת בתודעת הציבור לנושאי שני פרופילים אלה.

אולם לדברי נתיב, גם אלה המקבלים את פרופיל 21 או 24 מטעמים פסיכיאטריים או פסיכולוגיים, אינם בהכרח מופי רעים או חולירוח. "ישנם אנשים שהמסגרת הצבאית המיוחדת אינה מתאימה להם. הלחצים שעצם המסגרת הצבאית מטילה על צעירים הם לחצים די כבדים. יש כאלה שאינם יכולים לעמוד בלחצים הצבאיים ואינם מתאימים למערכת. אותם אנשים יכולים לתפקד ולהיות רגילים לגמרי במערכת אזרחית רגילה ואפילו במערכת אזרחית עם לחצים המיוחדים לה". אותם אנשים מקבלים את הפרופיל האלה, אולם נעשה להם עוול משווע בכך שהציבור, ובעיקר נותני העבודה, מתייחסים אליהם כאל חולירוח.

כמוכן שאין צה"ל יכול להוציא תעודות לכל אדם המשתחרר מהצבא בפרופילים אלה, המסבירות את הנסיבות המדייקות של שחרורו. לו צה"ל היה עושה כן הוא היה פוגע בצורה חמורה באותם ששחררו מהשרות בגלל סיבות פסיכיאטריות, ומכ"תים אותם לכל החיים.

ענף בריאות הנפש בצה"ל פוטר משרות ביטחון כ-600 חייבי שרות לשנה מטעמים של מחלות נפש. עליפי שני הסעיפים הללו, מיספר הגברים המשתחררים בדרך זו משרות מלא או חלקי עולה על מיספר הנשים, חיילת אשר אינה רוצה לשרת בצה"ל יכולה למצוא דרכים אחרות להתחמק מהשרות. מערכת בריאות הנפש בצה"ל אינה ערוכה לטפל טיפול פסיכיאטרי בחיילים. המערכת בנוייה לצרכי אבחנה בלבד, והיא הקובעת, לאמיתו של דבר, מי ישרת בצה"ל ומי ישתחרר מהשרות מטעמים של בריאות הנפש.

עד לפני שנים אחדות היה מקובל שמרבית המשתחררים מצה"ל על פי סעיף 21 או 24 באים מאזורי מצוקה. שכונות התקווה, שכונת שפירא בתל-אביב, גבעתיים, כרמתי'גן, ואדיסאליב בחיפה והקטמונים ומוסרה בירושלים הולכים במספר המשתחררים מהצבא על פי שני סעיפי פרופיל אלה, אולם בשנים האחרונות החלה התופעה של הפיטורין משרות צבאי על פי פרופילים אלה לתפוס מקום גם באזורים כמו צפון-תל-אביב.

אל תכריחו

אותי

רעור שלפני כמה שנים היתה בושה להיות בעל פרופיל 21 ו-24 בחברות מסוימות, כמו זו של צפון-תל-אביב, הרי שהיום הבושה קטנה יותר. היום אפשר לשמוע במסיבות ליל-שבת את מה שאפשר היה לשמוע כבר לפני שנים במיפגשים בשכונות התקווה: "עבדתי על הפסיכיאטר וקיבלתי פרופיל 21". מילים אלה נאמרות בגאווה בלתי-מוסרת. אורלי נמרוד, צעירה בת 19.5 מגבי עתיים, אינה מתביישת בכך ששחררה עליפי פרופיל פסיכיאטרי חודשיים בלבד אחרי שהתגישה. אורלי היא היום תלמידה בבית הספר למישהק בתי-צבי ברמת-גן. כבר ביומה הראשון בטירונות היא כתבה ביומן שלה: "רוצה לברוח מכאן. זה

ראש אכ"א. האלוף משה נתיב, אינו משלים עם מה שקורה בצה"ל ומחוצה לו בנושאי הפרופיל 21 או 24. נתיב הוא לוחם שרק כאשר מונה לתפקיד עורפי החל ככל הנראה להתקל בבעיות מסוג אלה. נתיב בן 48 לא הכיר בוודאי תופעות של השתמטות כאשר עלה לארץ בהיותו בן 14 עם עליית הנוער מרומניה. שלוש שנים אחרי עלייתו התגייס לצה"ל ושירת 20 שנה בחיל-השריון בתפקידי פיקוד, מבצעים וניהול. הוא היה קצין מבצעים של חטיבה 7 וקצין-מבצעים ו-שלישות של הגיס. במילחמת-שת-הימים היה קצין-השלישות באוגדה של האלוף ישראל ("טליק") טל ובמילחמת-יום-הכי-פורים סגן-קצין-שריון-ראשי.

נתיב יוצא בעיקר נגד שתי תופעות: תופעה הראשונה, לפיה דורשים מעסיקים את תעודת-הפטור-משרות-הביטחון מהצעיר רים הבאים לבקש עבודה. לדברי נתיב המיסמך הוא צבאי ואין למעסיקים כל רשות לדרוש אותו, וממילא אין מבקשי העבודה, משוחררי צה"ל, חייבים להראות אותו. אולם נתיב יודע כי בקשת תעודת הפטור הפכה כבר לגורמה בחיים האי-רחיים, וכי מי שלא יסכים לתת תעודת פטור, "יהיה מיד בחזקת "חשוד" עליידי נתן העבודה, בכך שהוא בעל פרופיל 21 או 24.

לדעת נתיב נעשה עוול לרבים מבעלי פרופיל 21 ו-24 הנושאים תעודות של בלתי-כשר-לשרות. סעיפי המישהגת הרפו-פרופיל המבוקש.

לא בסדר עם הצעיר או הצעירה היושבים מולו, הוא מפנה אותם לבדיקה אצל פסיכיאטר צבאי. הפסיכיאטר עורך בדיקה מקיפה אצל אותו צעיר ומעביר את המ"צותיו לוועדה-רפואית. לאיש לא זכור מקרה שבו לא קיבלה הוועדה-הרפואית את חוות-הדעת של המומחה. אם ממליץ הפסיכיאטר הצבאי לשחרר את הצעיר משרות-צבאי, משחררת אותו הוועדה ב-פרופיל 21 או 24, ובתעודת הפטור שלו מופיעות המילים: בלתי-כשר לשרות.

לעיתים אין צורך בשיחה של הקב"צ. אם עבר המתגייס טיפול פסיכיאטרי בבית-חולים של משרד-בריאות, עוד לפני גיוסו לצה"ל, מקבל הצבא דיווח על כך, ועבודתו של הרופא המומחה קלה יותר. התהליך לקבלת הפטור קצר הרבה יותר. קיימים כמובן מקרים רבים בהם יוזמים המתגייסים עצמם, או חיילים שכבר משרתים תים בצה"ל, את השחרור בעזרת סעיף 21 או 24.

טוב באזרחות

רע בצבא

אתם חיילים שאינם רוצים לשרת מטעמים שלהם, מוצלים את העבודה שצה"ל משחרר בקלות יחסית כאלה שיש חשד לגביהם שהם לוקים במופרעות נפש שית או במחלת-רוח. "משתנים דווקא בחדר של הפסיכיאטר", ומקבלים את הפרופיל המבוקש.

מאיר ח. עשה רושם טוב על בעל-הנגריה. מאיר בא לבקש עבודה והתקבל לשיחה עליידי בעל-הנגריה בקי-טון קטן המשמש כמישרד. שבו נשמעו היטב רעשי הניסור מהאולם הגדול, השיר חה בין השניים קלחה. מאיר לא הסתיר מבעל-הנגריה שאין לו כל ניסיון קודם בנגרות, אך הבטיח להשתדל ללמוד. "בדיוק כאלה אני רוצה", חשב לעצמו הנגר, "כאלה שמוכנים להשתדל ולהתאמץ".

השניים סיכמו בנייהם את השכר, שעות העבודה ומאיר הבטיח לבוא למחרת בבוקר ליומו הראשון כנגר. כשעמד לקום, אמר לו בעל-הנגריה: "יש לך תעודת-פטור מצה"ל? או תביא אותה אתך מחר."

מאיר לא הגיע לנגריה למחרת. הוא ידע שאם יציג את תעודת-הפטור שלו, ימצא בעל-הנגריה תירוץ כלשהו שלא לקבל אותו לעבודה. בתעודת הפטור אותה קיבל מאיר מצה"ל כתוב: "נמצא בלתי-כשר לשרות". מאיר ימשיך לחפש עבודה, עד שימצא מעסיק שיסכים לבקש ממנו את תעודת-הפטור.

הציון בלתי כשר לשרות מדביק על הנושא אותו תווית של מופרע או חולה פסיכיאטרי. לאנשים אלה אין נותנים רשיון נהיגה, והמעסיקים אינם רוצים לקבלם לעבודה. הבלתי כשר לשרות הוא התרגום האזרחי של מה שמכונה בצה"ל פרופיל 21 או פרופיל 24. שני הדירוגים הרפואיים הנהוגים בצבא לציון אנשים הלוקים ב"מחלות-רוח או בהפרעות-נפשיות. צה"ל משחרר בעלי פרופילים אלה, בין אם שרתו כבר בצבא ובין אם הפרופיל 21 או 24 ניתן להם עוד לפני שגוייסו.

התהליך הוא פשוט ביותר. המתגייס, כל מתגייס, נפגש בלשכת הגיוס עם קב"צ קצין-בריאות-נפש, שהוא מעין עובד סוצי-יאלי צה"לי. כאשר נדמה לקב"צ כי משהו

1011 מספר 609/74 291

פרופיל 21

מטרה 1011 עם משפחה ושם פרטי וחיל

מטרה 1011

טונו 1 פו ופי 21 49

טונו 1 פו ופי 24 51

טונו 177 100